

Izida vsak četrtek. — Uredništvo in upravnništvo: Karl Marksa (preje Turjaški) trg št. 2, prilicje. — Naročnina za mesec 6, četrletno 18 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 37.

LJUBLJANA, četrtek, 27. decembra 1923.

Lelo I.

Za ujedinjenje.

V zadnji številki »Glasa Svobode« smo prinesli izvlečke iz pismenega odgovora amsterdamskega GRS Centralnemu radniškemu odboru Jugoslavije (CRSOJ.) Iz pisma GRS je mogel vsakdo spoznati, da si naši Amsterdamski ne želijo ujedinjenja strokovnih organizacij na demokratski podlagi.

Na to je odgovoril CRSOJ s ponovnim pismom amsterdamskemu GRS, s čimer je pokazal vso svojo iskreno voljo za upostavo enotnosti delavskih strokovnih organizacij v celi Jugoslaviji.

CRSOJ kot predstavnik neodvisnih strokovnih organizacij Jugoslavije pravi med drugim v svojem pismu:

»Sam naš poziv na pogajanja za dosego organizacijskega ujedinjenja strokovnega gibanja in akcije, ki smo jih do sedaj podzemali za ta cilj, pričajo, da želimo mi organizacijsko enotnost popolnoma iskreno. Ali iz vašega pisma ne moremo kontatirati, da tudi vi to iskreno želite. Mi smo vam predložili pogajanja, ker smo smatrali, da se je vprašanje strokovne enotnosti od maja 1922 a zlasti tekom 1923. leta v marsičem razjasnilo in izkristaliziralo.«

»Vi zahtevate od nas, da mi vse vaše pogoje brezpogojno sprejmemo in da se potem sestanemo samo radi sporazuma za njihovo tehnično izvedbo.

Postavljajoč vprašanje organizacijskega ujedinjenja v nacionalnem obsegu, smo mi vedno mislili tudi na njegovo internacionalno enotnost, ker se popolnoma zavedamo te ogromne potrebe našega in mednarodnega proletarijata. Ali vi pravite: »Eno prvih vprašanj, ki se mora predvsem sprejeti, je: da mora tudi ujedinjeno strokovno gibanje Jugoslavije ostati v tej (amsterdamski) mednarodni strokovni organizaciji.«

Mi, kot predstavniki proletarijata mislimo, da se eno tako važno vprašanje ne more rešiti na birokratski način, ravno v interesu samega cilja, katerega želimo

doseči. Predvsem bi bilo nezdravo likvidirati to vprašanje, če bi mi in vi, zaprti med štiri stene, kaj takega sklenili, ne da bi se prej o tem posvetovali s svojimi člani preko običajnih forumov. Tako gledišče je v nasprotju s principom proletarske demokracije in s strokovno prakso v našem gibanju pred in po vojni. Za rešitev tega vprašanja mislimo, da obstaja edini in najboljši izhod, a to je rešitev tega vprašanja na samem kongresu ujedinjenja.«

»Vi pravite, »da mora vsak mezdni delavec postati član strokovne organizacije brez ozira, kateri politični stranki pripada,« a za tem sklepete, da v ujedinjenem strokovnem gibanju ne more biti komunistično-boljševističnih tendenc. Kako razumete vi to logično in načelno kontradikcijo, mogli bi pojasniti samo na pogajanjih.

CRSOJ konča svoje pismo:

»Končno, sočrugi, čeprav izgledajo vaše zahteve kot popolno odbijanje pogajanj za ujedinjenje, se vendar obračamo na vas in ponovno poudarjamo neodložljivo potrebo teh pogajanj v svrhu velikega proletarskega dela — ustvaritev organizacijske enotnosti našega in vašega dela gibanja. Ali istočasno poudarjamo, ako vi končno odbijate pogajanja, da ne bomo prenehali z nadaljnjim delom za ujedinjenje in niti ne bomo ostali na ozkem terenu pogajanj med dvema centralnima inštancama.«

Neodvisne strokovne organizacije so ponovno pokazale svojo globoko željo in trud, da se doseže enotnost strokovnih organizacij. Mi ne verujemo mnogo, da bi Amsterdamski sedaj pristali na pogajanja za ujedinjenje na podlagi načel proletarske demokracije. Če ne pristanejo, morajo neodvisne strokovne organizacije storiti vse, da se doseže enotnost strokovnega pokreta preko glav amsterdamskih birokratov.

se ima to vprašanje rešiti pred proračunom.

Ali naši klerikaleci in socijalisti nimajo dosti smisla za sklepe javnih občinskih sej. Ko smo stopili v opozicijo, je za nekaj tednov sploh počivalo vsako delo. Končno pa so bili prisiljeni se poprijeti proračuna, računajoč s tem, da bomo šli mi preko sklepov.

Naš klub je podal na seji finančnega odseka naslednjo izjavo:

»Ker je bilo sklenjeno na javni občinski seji, da se ima delavski red in službena pragmatika rešiti pred proračunom, zato stoji občinski klub NDSJ na stališču, da se ima ta sklep brezpogojno izvršiti. Nismo sicer ničesar proti temu, da se v odsekih proračun razpravlja, ali v javno sejo ima priti šele po rešitvi delavskega reda in pragmatike. Istotako se imajo rešiti pred proračunom naslednji sklepi občinskega sveta:

- a) izplačilo 35% nočnih doklad delavcem v elektrarni, ki se v planarni redno izplačujejo;
- b) izenačenje ženskih službenk na magistratu z moškimi;
- c) skliče se naj komisija, ki ima nalogo, da preišče razmere delavcev v elektrarni.

Občinski klub NDSJ je pripravljen z vsemi sredstvi se boriti za to, da se ti sklepi izvrše pred proračunom.

Ker hočemo, da se na magistratu dela, česar se tako boje klerikaleci in socijalisti, ki so zavlačevali vsako stvar z najrazličnejšimi izgovori, zato smo šli v opozicijo, da tako prisilimo ene, kakor druge k intenzivnejšemu delu.

Kako velika malomarnost vlada med občinskimi svetovalci klerikalcev in socijalistov, dokazuje dejstvo, da smo tako v socijalno-političnem, kakor tudi v finančnem odseku mi omogočili sklepčnost. Klerikalni in socijalistični občinski

svetniki niti ne čutijo potrebe, da bi posečali odsekovne seje. Razumemo to. Gospoda ni vajena delati zastoj, zato tudi vedno stoka o kuluku občinskih svetovalcev. Gospoda, ako ste nas s svojim postopanjem prisilili, da smo morali zapustiti Zvezo, potem zahteva čut odgovornosti od vas večine, da polnoštevilno posečate odsekovne seje. Toda vi posnemate demokrate in zajednico, ki sploh ne prihaja na odsekovne seje.

Dne 28. decembra t. l. bi imela biti javna občinska seja, ki je imela rešiti majhne proračune raznih podjetij. Mi smo izjavili, da smo proti temu, da stojimo na stališču, da se imajo vsi proračuni rešiti po izvršitvi zgoraj omenjenih sklepov.

Končno še to: Na zadnji seji finančnega odseka se je volil nov načelnik. Prej je bil ta najraznejši odsek v naših rokah. Naš klub se je vzdržal glasovanja. Klerikalci pa so si skočili v lase med sabo. Slavni Orehek, prijatelj delavcev, kateremu smo dali nezaupnico, se je spuntal tudi v lastnem klubu. Oficijelni kandidat za novega načelnika finančnega odseka je bil postavljen od večine klerikalcev Zajc. Ali Orehek je zahteval glasovanje po listih in oddal prazno glasovnico. Ker smo to storili tudi mi kot opozicija, je bilo razmerje glasov tri prazne in tri za Zajca. Nato je Orehek predlagal, naj se preloži seja. Mi smo se proti tej sabotaži dela s strani klerikalca Orehka uprli in zahtevali, da se ima seja nadaljevati. Ker so se nam pridružili tudi ostali, se je seja nadaljevala. In vendar bo gospod Orehek še nadalje prevračal kozle pri klerikalcih in socijalistih, ker on ima njihovo zaupanje.

Kdo ima smisel za delo v ljubljanski občini, to vam bo pokazala NDSJ v opoziciji. Če boste tako nadaljevali kakor ste pričeli, potem boste neradevoljno opravljali posel demokratskih agentov.

Dr. Dimnik ribari med rudarji.

Radikalna stranka je zmetala že debele groše, da razruši gibanje razredno-zavednega rudarskega proletarijata, ker je zvedela, da bi zadala težak udarec celokupnemu delavskemu razredu Slovenije, ako bi uničila njegovo glavno silo — rudarje.

Radikalci so imeli pri rudarskem gibanju od »Obznanec« dalje svoje prste vmes. Poslali so tedaj naprej g. dr. Dimnika, advokata v Krškem in bivšega vojaškega atašea Stefanoviča s pomočjo Klemenčiča in Fabjančiča. Potem so dobili v revirjih samih Šuntajsa, Korena, Mlakarja et Co. Ali tudi ti so jo zavozili in se kompromitirali pred javnostjo tudi moralnično, s tem, da so sedeli, obtoženi velike poneverbe, v celjskih zaporih.

Danes se skuša postaviti za predsednika Trboveljske premogokopne družbe Pašiča in istočasno se pošilja v boj druge firme: »Delavske Novice«, dr. Dimnika in Stefanoviča z njegovim »Radikalom«.

Da odkrijemo nove metode, ki se jih poslužujejo v dosegu svojih zločinskih namenov, prinašamo tu izvlečke iz pisma dr. Dimnika z dne 17. decembra 1923. To pismo je namenjeno trboveljskim rudarjem.

V tem pismu piše krški advokat med drugimi:

»V pogovoru z g. G. sem včeraj slišal, da »politike« v »Zvezi« še ni popolnoma konec. Jaz sem vam že enkrat pisal, da bi vas morale skušnje že izužiti, da ne morete pričakovati od »politikov« iz Ljubljane prav nikakih koristi. Spoznajete že enkrat, da Vi ne rabite teh politikov, marveč da rabijo ti politiki vas ter da ti politiki ne morejo prinesiti prav nikakih koristi, koristi, pač so Vam prinesli že mnogo škode. Če se ne boste držali mojih nasvetov, Vam jaz ne morem pomagati! — V kratkem pridem v Trbovlje ter Vas bom povabil, da pridete 2 ali 3 k meni, da se pogovorimo, kako bi mogli stvarno z našo »Zvezo« še delati v resnično korist delavstva.«

Primerjajmo sedaj pisanje Fabjančičevih »Novic« in »Radikal«, pa vidimo, da dela vsa ta velecejenjena gospoda po enem načrtu na tem, da ZRD prestane biti razredno-bojna organizacija rudarskega proletarijata. Radikalci so najprej udušili z najbolj barabarskim nasiljem rudarsko mezno stavko, da s tem ubijejo ZRD in uvedejo brezzakonitost in brezpravno stanje nad rudarji. Da bi si gurneje dosegli svoje zločinske namene, so poslali istočasno več svojih kalibrov v boj. Dr. Dimnik in — čiča okrog »Delavskih Novic« naj bi torej uspeli z agitacijo

M. Lemež:

V opoziciji v ljubljanski občini.

V predzadnji številki smo pozvali klerikalce, da javno z dokazi razkrinkajo naše sodrube, občinske svetovalce v ljubljanski občini, ki so se dali podkupiti, da so potem izstopili iz »zveze delovnega ljudstva«. Pozvali smo jih, naj nam povedo imena onih, ki so stopili v sliki z demokracijo. Ali klerikaleci z molkom dokazujejo, da se poslužujejo v političnem boju podlega sredstva obrekovanja. V besedah so strašno moralni, v dejanjih pa dokazujejo, da jim je vera samo sredstvo, s katerim goljufajo ljudske množice.

Tudi socijalisti so se silno razkoračili nad našim korakom, češ da nismo imeli povoda za izstop in da smo se zbalji dela.

V besedah so naši socijalni patrijotje zelo revolucionarni in razredni, radi deldamirajo tudi o socijalizmu. V dejanjih pa se dosti ne razlikujejo od klerikalcev. Razlika je samo ta, da klerikalci farbajo ljudi z vero, socijalni patrijoti pa s socijalizmom. Kadarkoli je treba pokazati razrednost v dejanju, pa ti naši socijalisti stisnejo rep med noge, izgovarjajoč se, da se ne da z glavo skozi zid. Boja se naši socijalisti

vedno ogibajo, ker boji so neprijetni za raznotežje birokratov in nikoli niso brez žrtev. Naši socijalisti bi se že bojevali, če bi jim kdo naprej zasigural, da ne bo nič hudega. Delavska stranka, ki se izogiba boju, ki ga kapitalistični razred dnevno vsiljuje delavskemu razredu, služi samo interesom kapitalistov. Taka politika vzgaja delavstvo v ponižnega hlapca in ga spreminja v stroj, ki se udaja v suženjsko vlogo. S tem pa se naj ovekoveči kapitalistično izkoriščanje. Socijalpatrijotska politika je torej fatalistična, izdajalska in socijalpatrijotje so samo neplačani agentje buržuazije.

Klerikalci in socijalisti sedaj trde, da se bojimo dela radi proračuna in službene pragmatike. Ta čedna gospoda se ti laže, kadar ti odpre usta.

Kar se tiče službene pragmatike in delavskega reda, je izdelal naš klub potreben načrt, ki je bil izročen županu že julija meseca. Mi smo zahtevali, da se reši ta zadeva v eni izmed prvih sej v jeseni. Toda klerikalci in socijalisti niso našli nikoli časa. Končno smo bili prisiljeni na zadnji seji predlagati, da

proti ljubljanskim »politikom«. Oni hočejo s to demagoško parolo odcepiti rudarski proletarijat od ostalega delavstva, rudarsko strokovno organizacijo od ostalih delavskih strokovnih organizacij po stari taktiki: Deli in vladaj! Dr. Dimnik je forsiral odhod starih rudarskih zaupnikov, da bi si ogledal pot. Po odhodu so drugov so pa spustili radikalski firmo — Stefanovič - Koren, ki je sklicala klaverno zborovanje, na katerem so sklenili, da se zavzamejo za to, da se sprejme odpuščene rudarje na delo. Isti ljudje, ki so napravili to, da so bili odpuščeni in pregnani najzavednejši rudarji, hočejo sedaj svoje zločinstvo prikriti na ta način, da se pri gostilniškem zborovanju zavzema za žrtve radikalskega terorja!

Dr. Dimnik pravi tudi, da bo izdajal list za rudarje v Krškem.

Gospodje, motite se bridko, ako mislite na ta način razbiti rudarski pokret. Vi sicer lahko kupite razne liste, vi lahko kupite svoje agente, ali rudarskega proletarijata ne boste prevarali.

Rudarski proletarijat se zaveda, da je njegova rešitev iz današnjega položaja v ugotovitvi svoje strokovne organizacije, v boju rama ob rami z ostalim proletarijatom.

Položaj v Nemčiji.

Diktatura generala Seeckta osvaja korak za korakom nove pozicije s istimi suhimimi metodami, s katerimi je prišla na oblast. Ona še polaga vrednost na to, da obdrži parlament in drugo demokratično »plundro« za kulise, pod pogojem, da se ta parlament pokorava vojaški diktaturi. Marxova vlada je napravila zopet velik korak naprej v degradaciji parlamenta in parlamentarnih vlad.

Centrum (klerikalci) in socialna demokracija se izkazujeta kot pokorna služabnika vojaške diktature in tekmujeata med seboj v preganjanju komunistov. Pri centru in demokraciji je dobila premoč desnica (velekapitalistično in veleposestniško krilo). »Levim« socialdemokratom je zagrozilo strankino vodstvo, da jih bo vrglo iz stranke in oni so se udali desničarski večini in s tem posredno tudi vojaški diktaturi.

Tudi malomeščanski fašizem je napravil general Seeckt neškodljivega.

Medtem se general Seeckt trudi, da si stvari svoj lasten politični aparat. Vojaška diktatura, ki nima pričakovati od prejšnje meščanske demokracije nobene odpora, skuša sedaj izvršiti program velekapitala.

Kakšen je ta program? — Vzpostavi, čeprav začasno, ravnotežje v gospodarstvu: potem zmanjšanja državnih izdatkov za socialno-politične in kulturne svrhe in potem povišanja kapitalističnih profitov in državnih dohodkov s še huj-

šim izkoriščanjem delavstva in srednjih slojev, s povečanjem eksporta in davkov. V svrhu zmanjšanja državnih izdatkov se je sklenilo redukcijo uradništva in podaljšanje delovnega časa, podjetja pa so izprla in odpustila ogromno število delavcev, tako da je danes okrog 4 milijone brezposelnih v Nemčiji. Strokovne organizacije nimajo niti volje, niti moči, da se temu uspešno postavijo v bran. Na drugi strani so veleindustriji Porenja in Porurja sklenili z belgijskimi in francoskimi veleindustrijalci medsebojno pogodbo in so s tem padli na kolena pred francoskim imperijalizmom.

Komunistična stranka Nemčije je postavljena izven zakona, njen tisk je prepovedan, njene tiskarne zapečateni. Ali ona živi dalje. Stranka proletarijata se pokazuje kot edina sila, ki je sposobna in pripravljena, da organizira odpor proti vojaški diktaturi. Po velikih mestih si je z velikimi demonstracijami priborila pravico do ulice. Nasproti vojaški diktaturi generala Seeckta postavlja tudi ona vojaško silo in izpreminja stvorjene vojaške kadre iz papirnatih edinic v resnične bojne edince.

Centralna naloga komunistične stranke Nemčije v danem položaju izhaja iz naukov oktoberskega poraza. Oktoberski poraz nemškega proletarijata temelji na tedanjem razumevanju sil nemškega delavskega razreda. Socialna demokracija, že davno mrtva kot aktivna sila v smislu del. razreda, se je izkazala kot enormno ovirajoča sila. Centralna naloga komunistične stranke je torej popolna politična in organizatorična likvidacija socialne demokracije in izrganje strokovnih organizacij iz rok socialdemokratskih oditeljev.

Pod strogo ilegalnostjo je stranka prisiljena, da zastavi organizatorično težnjo v obrate. V sled ogromne brezposelnosti je uprizorjanje štrajkov nesmiselno, vsled česar zadobivajo veliko važnost politične mirne in oborožene demonstracije.

Razlika med potekom ruske in nemške revolucije je v tem, da je ruska buržuazija mobilizirala svoje rezerve šele po svojem oktoberskem porazu, a nemška buržuazija je mobilizirala svojo zadnjo rezervo — vojaško diktaturo, pred svojim porazom. Zmaga nemškega proletarijata gre zato počasnejšim tekom, ali zato pa bo njegova zmaga tem temeljitejša.

To, kar se danes odigrava v Nemčiji, je končno borba buržuazije in komunistične stranke za rezervo, za indiferentno in socialdemokratsko delavstvo, za srednje plasti. Ta boj za rezerve je vsebina politične priprave za proletarsko revolucijo.

Širite „Glas Svobode“!

Politične vesti.

Situacija v parlamentu.

Parlament kraljevine SHS: leseni plot, pri vходу žandarji, avtomobili radikalnih ministrov in druge gospode. Seje tega parlamenta so popolnoma formalnega značaja. Nihče ne posluša govornika, popolnoma vseeno je, kar govori. Ve se naprej, da ima radikalna vlada 110 glasov, a demokratsko-zemljoradniška in muslimansko-klerikalna opozicija 60 glasov. Za izpremembo nastanejo vedno pogostejše v zadnjem času prepri, vpitje, tepež, grožnje z revolverji.

To je jugoslovanski parlamentarizem! On je samo forma, oziroma maska za Pašićevo diktatorstvo, za katerim stoji oficirska bela roka. Ona odločuje, minister iznese stvar pred parlament, stranka glasuje — in zadeva je rešena. Tako se postopa v »svobodni« in »demokratični« Jugoslaviji z usodo jugoslovanskega delovnega ljudstva, ki nima prav za prav nobenega zastopnika v tem parlamentu.

Najusodepolnejša vprašanja se rešuje v radikalnem klubu. Vsak dan velike afere in škandali. Vse kriči o grozni korupciji, a Vel. Janković, odstopivši prometni minister, se smeje. Cinično se smeji vsem obtožbam, ker ima za seboj sablje in bajonete. Dela, kar hoče. Brez vprašanja na parlament, na min. svet je napravil na svojo roko konvencijo za južno železnico — in z denarjem delovnega ljudstva Jugoslavije se bo gradila luka v Trstu, napravil je broderski sindikat, zapletel se je v afero z dobavo orožja, kaj njemu mar vse obtožbe in grožnje. In tako postopajo vsi ministri, tako postopa vsa vladajoča buržuazna klika v tej dobi korupcije, grabeži in orgiji.

In takozvana opozicija? — Demokratje, ki imajo okrog 50 poslancev, vodijo boj med seboj mnogo ostreje nego proti vladi. V tem zagrizenem medsebojnem rovarjenju propada »državotvorna« demokratska stranka, ki je avtorica »Obznan« in »Zakona o zaščiti države«. Splavala jim je po vodi nadi na »Orjunoc«, nimajo denarja, nimajo vojske, nimajo moči. Edino upanje njihovo je še diktatura pod masko »demokracije«. Pribičevič kot balkanski Mussolini!

Klerikalci oklevajo med radikalnim koritom, kulukom in svojo avtonomijo.

V tem parlamentu skratka ni nobene opozicije, ki bi branila interese delovnega ljudstva. V tem parlamentu je le boj za oblast potom parlamentarnega poslovnika, potom intrig med poedinimi grupami vseh strank. Ta proces razsula jugoslovanske buržuazije, njenega »parlamentarizma« in »demokracije« napreduje z dialektično točnostjo. V tem parlamentu ni več boja za interese ljudstva, za kaka načela ali strankarske programe; ostale so same klike, ki se bore za

oblast, a ker so same ob sebi brez moči, in ker je ves parlament samo en fantom, je razumljivo, da se vežejo načelno najnasprotnješe grupe med seboj, samo da splezajo kvišku k oblasti in bedi.

In kadar se poedinii poslanci že utrudijo od teh intrig, afer in škandalov, pa se vrnejo domov in farbajo svoje volivce, kako so branili in stopali njihove interese.

Kmetje in delavci, spoznajta ta stvarni položaj, ne dajte služiti več kot lrbtušče za meščanske stranke od radikalne do klerikalne, kuji sami svojo usodo, s tem da se zberete okrog Nezavisne Delavske Stranke Jugoslavije, ki bo priborila potom revolucionarnega boja vsem izkoriščanim in potlačanim boljšo bodočnost!

Oboroževanje monarhije SHS.

Brezmejna lahkornost in kolonialnost državne politike jugoslovanske buržuazije se je izkazala zopet v vprašanju oboroževanja monarhije SHS. Prva je škandalozna afeta s puškami v Parizu, v kateri prihaja Jugoslavija v preiskavo pariške policije proti nekim obskurnim goljufom, s katerimi se je radikalna vlada pogajala o oborožitvi naše države. Druga stvar je francosko posojilo 300 milijonov frankov za oboroževanje.

Afera s puškami je prišla na dan radi poslopanja pariške policije proti sumljivemu konzorciju Colain, Bousquie, Monlis. Ta konzorcij je bil vpleten v oboroževanje monarhije SHS. V novembrolanskega leta je vojno ministrstvo sprejelo ponudbo upokojenega generala Kondića za nabavo 500.000 Mauserovih pušk in 500 milijonov nabojev. Stvarni ponudilec je bil Gavrilović, ravnatelj Slavske banke v Beogradu. Puške, ki jih je ta gospod ponudil, so bile nemške puške, transporirane v eno nevladno državo, da bi ušle odredbam Versajske pogodbe. S tem bi se oropalo našo državo, ki bi bila istočasno kompromitirana radi hlapstva s prikritim orožjem. Vojno ministrstvo se seveda odpuveduje zvezi s temi temnimi elementi. A resnica je, da je vojni minister Pešić podpisal pogodbo z Gavrilovićem.

Drugo je vprašanje francoskega posojila v znesku 300 milijonov frankov. Ozadje tega posojila radikalna vlada ne pojasni niti belgrajskemu parlamentu. Gotovo pa je to, da je radikalna vlada s tem vojnim posojilom spravila Jugoslavijo v še večjo kolonialno zavisnost od francoskega imperializma. Francoski senator Béranger se je povodom tega izrazil, da mora biti cilj politike SHS vlade — izpolnjevanje obvez napram antanti, a za ta cilj, da je potrebna dobra vojaška organizacija. Mož je torej odkrito povedal: Da je »narodna« vojska Jugoslavije instrument francoskih imperialistov za doseg njihovih

Zbirajte za tiskovni sklad „Glasa svobode“!

LISTEK.

D. G.:

Glose k narodnostnemu vprašanju.

II.

S. Markovićevi odgovori.

Pri sodrugu S. Markoviću smo doživeli nemalo razočaranje. Nikoli bi se ne bili mogli misliti, da bo on odgovarjal svojim kritikom v njihovem tonu. Sodrug Marković ni advokat, temveč znanstvenik in zato smo bili uverjeni, da bo njegov odgovor umerjen, da ne bo nikdar iskal cenenih uspehov, da se ne bo posluževal neumestnih žaljk, ki samo povečujejo frakcijsko mržnjo; uverjeni smo bili, da bo stvaren in hladen, kakor to liči treznemu politiku in resnemu znanstveniku. Toda varali smo se: sodr. Marković se ni samo poslužil vse frakcijske frazeologije svojih nasprotnikov, ampak jo še intenzificiral. In še več: on celo grozi na koncu svoje poslednje brošure »Ustavno pitanje i radnička klasa Jugoslavije«, da bo treba ugotoviti odgovornost za dosedanje fatalno politiko v narodnostnem vprašanju v naši stranki! Torej novi oblaki prahu! Sodrug Marković se moči, ako misli, da bomo mi te pravde za oslovke sence trpeli v stranki. Mi mu povemo ravno tako iskreno in odločno, kakor smo povedali sodr. Rajku Jovanoviću in Kostu Novakoviću, da proletarijat severnih provinc ne bo več mirno gledal teh osebnih kampanj, temveč da bo vse potrebno ukrenil, da jih, ako ne pojde drugače, tudi energično likvidira.

Toliko principielno glede forme in tendence.

Predmetno pa hočemo napraviti nekoliko pripomb, ki bodo mogoče tudi sodruga Markovića prepričale, da njegova izvajanja ne slone na tako trdnih fundamentih, kakor si on misli, in da je njegova samozaveš precej prefrana.

Oglejmo si predvsem njegovo teorijo »narodnosti«. Sodr. Marković hoče biti dosleden pristaša Stalinove teorije »nacije«, ki jo on nazivlje »empirijsko-historično« ali »historično-materialistično«, odnosno kakor jo pozneje skoro dosledno on označuje »maksiščno« teorijo »nacije« in ki se glasi: »Nacija« je historično nastala skupnost jezika, ozemlja, ekonomskega življenja in psihične konstitucije, izražene v skupnosti kulture.

Pustimo na stran vprašanje, koliko je ta teorija »marksistična« in v koliko je ona Stalinovala in pogledimo pred vsem, kolike težkoče ima sodr. Marković v prameni te teorije na naše domače razmere. Niti Bosna in Hercegovina, niti južna Dalmacija niso imele s Srbijo ne skupnega ozemlja, ne skupne kulture, ne skupnega gospodarskega življenja in vendar prihaja Markoviću ravno tako malo na um, da bi odrekal Srbom teh pokrajin skupno narodnost, kakor Safarov Židom. Sodrug Marković pozna v Jugoslaviji — izven narodnostnih manjšin — samo Srbe, Hrvate in Slovence in previdno obide, kakor v ostalem vsi naši srbski sodrugi celo narodnost Makedoncev. Naravno: ker makedonska »nacija« ne ob-

¹ Isto teorijo razvija n. pr. tudi Safarov v svoji knjigi »Nacionalny vopros i proletariat«. Petrograd 1922, toda on vidi jasno pomen nedoslednosti in priznava tudi Žide kot zasebno narodnost, pa če prav nimajo ne skupnega ozemlja, ne jezika, ne skupne kulture.

stoja, a za kar se Makedonci sami smatrajo se pri nas tudi v socialističnih krogih ne sme javno priznavati!

In pozabljajoč, da postaja nezvest svoji teoriji, zahteva sodr. Marković »avtonomije« samo za Slovenijo, Hrvaško in Makedonijo. Tu smo kajpada na najlepšem polu novega velestrizma in novega velehrvatizma in sodrug Marković ne vidi, da bi značilo to ne odstranitev nacionalnih bojev v Jugoslaviji, temveč ravno obratno, njihovo intenzifikacijo.

»Nacija« je pač historično nastali poim, ki je nestalen. On se v zgodovini in v razvoju gospodarstva in gospodarskih enot menja. Se nobena formula je ni popolnoma objeta, pa je tudi ta čisto empirična ne more. Ona se menja od države do države, od naroda do naroda, od gospodarskih razmer do gospodarskih razmer in da nam je podal Marković njen razvoj historično, kakor Safarov, bi si bil prihranil marsikatero zmešnjavo.

Da se sodrug Marković ni zagrizel samo v to abstraktno teorijo, temveč da se je potrudil analizirati tudi gospodarske in zgodovinske razmere naših posameznih provinc, ki jih on zelo slabo pozna in površno razumeva — bi nedvomno drugače razumeval naše nacionalno vprašanje. On bi bil v tem slučaju lažje ostal zvest svoji teoriji o narodu in bi mu bilo jasno, da so kulturna stremjenja naroda eno in gospodarska druga. Prva, ki izvirajo iz drugih, bodo tem močnejša, čim manj se bodo po-

² To oznako je skoval sodr. Marković za srbski jezik, odnosno za Srbe. Slovincem in Hrvatim je nepotrebna, ker naša beseda »narod« pomeni isto, kakor tujska »nacija«. »Narod« pomeni v Srbiji »ljudstvo«, »puk«.

samezne nacionalne grupe medsebojno gospodarsko ovirale. In danes mora biti vsakemu jasno, da srbska buržuazija — ker mora — kolosalno ovira gospodarski razvoj vseh ostalih, historično nastalih provinc.

Drugo, kar je zavelo sodr. Markovića na to napačno teoretsko pot, je njegov aksiom o obstoju Jugoslavije. On argumentira o volji posameznih narodov z ozirom na njihovo življenje v Jugoslaviji, kakor Renner med vojno o volji avstrijskih narodov. Sodr. Marković je popolnoma dovoljno, da se niti Korošec, niti Radić nista izrekla javno za odcepitev od Jugoslavije — bolje od Balkana. On gleda v tem neoporečno voljo vseh narodov v Jugoslaviji, da ostanejo v vsakem slučaju v tej državi — z edino izjemo Makedonije. Marković si prav nič ne stavi vprašanja, kako bi se opredelili Hrvati, Slovenci in Vojvodina, v kateri je komaj tretjina slovanskega elementa v slučaju posrečene proletarske revolucije, lger bi jim bile zagotovljene samostojne republike v srednjeevropski zvezi in kjer se ne bi imeli več bati niti za svoj narodni obstoj, niti za svoj ekonomski razvoj. Marković se ne vpraša, kako bi se ti narodi obnašali, ako bi se postavilo n. pr. zanje vprašanje (ob popolni njihovi svobodi namreč) kako-le: proletarska balkanska federacija ali proletarska srednjeevropska federacija (brez Balkana)? Naj sodr. Marković nekoliko premotri našo geografsko lego in našo gospodarska vprašanja, pa bo morda kmalu uvidel, koliko je vreden njegov aksiom o državnotvorni volji jugoslovanskih narodov. Stvar stoji pač tako, da so Hrvati in Slovenci pri današnji politični konstelaciji v Evropi in v kapitalističnem gospodarskem redu tudi za Jugoslavijo radikalne gospode, ker bi jim samostojnost ali vsaka druga zveza trenutno njihovo stanje samo še po-

profitariskih pohlepev, da Poincaré lahko angažira jugoslovansko armado za vojne, ki so proti življenjskim interesom delovnega ljudstva Jugoslavije.

Vladajoča jugoslovanska buržuazija ne more vzpostaviti gospodarskega, ne more dati kruha jugoslovanskemu delovnemu ljudstvu in istočasno zapravlja narodov krvavo prislužen denar za Gavrilovičeve puške in francoske topove v korist francoskih imperialistov in v škodo delovnemu ljudstvu.

Naši klerikalci so pa seveda z vsem tem zadovoljni, da je Jugoslavija vazal »katoliške« Francije.

Quousque tandem?!

Izgubljen kompas.

Beograjski parlament je šel na katoliške in pravoslavne božične praznike. Rekonstrukcija razredčene radikalne vlade je odložena. Ukinilo se je dva ministrstva: za agrarno reformo in socialno politiko.

Pašić pa medtem snuje načrte in išče zaveznike za svoj proinarodni režim. Njegovo oko se je obrnilo na klerikalce. Pristaja tudi na to, da usreče deloma njihovim avtonomističnim željam, ker ve, da taka avtonomija ne bi niti malo omajala nadvlade srbske buržuazije. Istočasno ko se razgovarja s kapitalom Korošcem, grozi Radičevcem. Za nemške in turške veleposesnike ima še tudi pripravljene pare. Kupuje se liste na Hrvaškem in v Sloveniji.

S takimi metodami vodi radikalija državo SHS. S kupčevanjem na levo in desno, brez ozira na vedno neznosnejše stanje delavca, kmeta, uradnika.

Politika »državotvornih« strank je brez kompasa. Klerikalci in druge malomeščanske skupine podaljšujejo s svojo politiko ta režim. — Edin izhod iz tega položaja bo moglo prinesiti delovno ljudstvo, združeno okrog ene svoje razredne stranke.

Upravna razdelitev Slovenije in Hrvaške. — Nove volitve.

Notranji minister Vujičić je dejal v finančnem odboru, da se bo Slovenijo in Hrvaško razdelilo v najkrajšem času na oblasti. Sedanji veliki župan v Ljubljani, g. Teodor Šporn je veliki župan samo za ljubljansko oblast in ne tudi za mariborsko kot njegovi slavnj predniki. Po tej upravni razdelitvi je dejal minister, da se bodo vršile volitve v oblastvene skupščine.

»Narodni Dnevnik«.

25. decembra je izšel proglas konzorcija tega novega lista, ki bo nadomestoval skompromitirane »Jutrane Novosti«. V konzorciju tega glasila Jadranske banke so sledeči gospodje: Deržić Ivan, (dosedanji narodni socialist); Lenarčič Josip, veleposesnik na Vrhniki; dr. Marušić Drago (samostojna kmetska stranka); Roglič Ivan (mariborski narodni socialist); dr. Sajovic Ivan, znani kočevski radikal; Škulj Fran (narodno-napredna stranka); Urek Ivan (samostojni kmet). Urednik lista bo

Železnikar, dosedanji urednik »Kmetijskega lista«. — Tako so se torej združili narodni socialisti in samostojni kmelji z radikali pod okriljem Jadranske banke. »Jutro« in »Slov. Narod«, ki sta glasili Slavenske banke se seveda jezila nad »Narodnim Dnevnikom«, češ, da je to »nesramna zafkacija napredne javnosti.« Za proletarijat Slovenije se je pa s tem položaj precej razčistil, ker so se razkrinkali narodni socialisti in samostojni kmelji kot sluge bančnega kapitala in radikalne stranke. Na drugi strani pa imamo demokrate, ki jih plačuje Slavenska banka. Trelja meščanska stranka so klerikalci. Lističi kot »Delavske Novice«, Štefanovičev »Radikal« pa napeljujejo hote ali nehoče vodo na mlin teh bančnih skupin. S tem, da so Kristanovci in narodni socialisti zlezli k radikalcem, je za proletarijat tem uvidevnejše, da se mora zbrati v eni svoji stranki — NDSJ in tako enotno voditi borbo proti kapitalizmu in njegovim marionetam á la Fabjančič.

Kdo vzdržuje meščansko časopisje?

Dosedaj je bil najbolj razširjen meščanski list med slovensko purgarijo in uradništvom »Slovenski Narod«. Poglejmo, kdo izdaja in vzdržuje ta slavni list, znan po svoji starosti in omejenosti! — Familija Tavčar, ki je igrala doslej najvažnejšo vlogo pri »Slov. Narodu«, je prodala svoje delnice Vladimirju Arku v Zagrebu, za katerim stoji bančna skupina »Slavenske banke« (Praprotnik - Zernjav). Stvar je torej jasna. — »Slov. Narod« je glasilo »Slavenske banke«. »Jutro« je glasilo iste banke. Listi so pisali o razkolu demokratov na Hrvaškem. Odkod ta razkol? — Ker sta bankirja Arko in Praprotnik prispevala k temu, da je propadla Pribičevićeva »Balkanska banka« in s tem tudi časopis. »Novi list« in Riječ bosta morala prenehati izhajati.

Osem bajonetov na enega učitelja!

Pri razpravljanju budžeta ministrstva za notranje zadeve (politijsko ministrstvo) se je konstatiralo, da pride na enega ljudskošolskega učitelja 7 vojakov in 1 žandar. Na ta način se vzdržuje jugoslovanska buržuazija na krnulu in izkorišča delovno ljudstvo. Zato mora plačevati kmet take davke, zato uradniki in železničarji ne morejo biti plačani, zato se nasilno uduši delavska mežna gibanja, zato ta država nima denarja za brezposelne delavce, invalide in vajence.

DUNAJSKA AKADEMSKA MLADINA PROTI VLADAJOČEMU REŽIMU.

Na zboru studenjske omladine iz Jugoslavije v Beču, održanom dne 13. decembra 1923 proti belog terora beogradske vlade nad studentskom omladinom, primljena je sledeča resolucija:

Reakcionarna beogradska vlada, čuvena sa svojega klasnog i nacionalnog ugnjetavanja, izvršila je opet jedan reakcionaran i protivnarodan čin. Beograd je bio ponova svedokom policijskega nasilja, koje danas predstavlja »demokratski« poredak u Jugoslaviji.

U nedelju 26. novembra beogradska je žandarmerija protivzakonito i na najbrutalniji način rasterala zbor beogradskega studenata, sazvan u cilju protesta protiv reakcionarne izvanje politike beogradske vlade, specijalno protiv zaštite dinastije i monarhizma u Grčkoj protiv volji grčkog naroda, i protiv reakcije u Jugoslaviji i Evropi.

Ovom nasilnom i reakcionarnom postupku beogradske vlade pridružio se i rektor Beogradskeg Univerziteta, pozivajući žandarmeriju i univerzitetsku zgradu, gazeći tako na najsravniji način prava akademičara i avtonomiju Univerziteta.

Jugoslovanska akademska omladina u Beču izražava svoj prezir nad sramnim postupkom rektora Beogradskeg Univerziteta i traži njegovu odstranjenje sa Sveučilišta, — protestuje najodlučnije protiv gaženja univerzitetske avtonomije i protiv nasilja nad studentima uopšte.

Ovo nije prvi, ni jedini akt nasilja nad studentskom omladinom. Beogradska vlada je do sada stalno istupala kao otvoreni nasilnik i ugnjetelj studenata. I ovaj njen poslednji divljački podvig samo je izraz njenog nasilničkog sistema, koji ona provodi nad slobodnom omladinom, nad radničkom klasom i nad ugnjetenim nacijama u Jugoslaviji. Zbor protestuje naročito i protivu naredjenja ministra unutr. dela od 30. av-

gusta 1923 D. Z. br. 836, kojim se makedonskim studentima zabranjuje slobodno studiranje izvan Jugoslavije, i protiv zatvaranja nacionalnih skola i kulturnih ustanova u Makedoniji, — tako hipičnog nasilja od strane srpske hegemonističke vlade.

Studentska omladina iz Jugoslavije u Beču poziva svu studentsku vladinu u borbu protiv beogradskeg monarhističkog terora i izjavljuje svima ugnjetenima u Jugoslaviji potpunu solidarnost i gotovost za zajedničku borbu protiv reakcije i nasilja, a za socialno i nacionalno oslobođenje u Jugoslaviji i na Balkanu.

Kongres republikanske stranke.

Predsedstvo jugoslovanske republikanske stranke je sklicalo kongres stranke za 9. januar u Beogradu. Kongres bo razpravljao o krizi »ustavne parlamentarne monarhije« SHS, o državnim finansijskim politikama, gospodarsko-socialnim politikama, o izpolnitvi strankinega programa in štatuta.

Sodrug Horvatin aretiran.

Zagrebska policija je aretirala sodr. Kamila Horvatina, urednika zagrebskega glasila NDSJ »Borba«, ker je bil za pet let izgnan iz Zagreba, pa so ga v Zagrebu našli. Policija ga je izročila sodišču. — Vse v znamenju svobode kretanja!

Bankerot Nemčije.

Danes je splošno priznano dejstvo, da je nemška država bankrotna. Država ne more več izplačati svojih uradnikov.

Produkcija se nahaja v najtežji krizi. Število brezposelnih je znašalo 31. okt. 1923 po podatkih zvez strokovnih delavcev pri najvažnejših šest strokovnih organizacijah:

Strokovna organizacija	Število članov	Popolnoma brezposelni	Deloma brezposelni	Skupaj	V odstotkih
		v odstotkih			
Slavbinci	487.000	25'8	—	126.000	25'8
Lesni delavci	394.000	18'5	33'3	204.000	51'9
Kovinarji	1.152.000	18'9	77'1	1.106.000	96'0
Tekstilni delavci	685.000	10'6	58'3	472.000	68'9
Tovarniški delavci	676.000	11'0	22'0	223.000	33'0
Tipografi	68.000	18'2	59'0	46.000	77'2
Skupaj . . .	3.462.000	17'2	41'6	2.177.000	57'3

Ta čas se je pa položaj še poslabšal. Produkcija v Nemčiji se nahaja v najtežji krizi, ki si jo je mogoče predstav-

ljati! Ta produkcijska kriza je v najtežji zvezi z bankrotom države.

Politična šola v Ljubljani.

Ljubljanska krajevna organizacija NDSJ goji že dalj časa uspešno politično-prosvetno delo. Sedaj pa je po iniciativi pokrajinskega tajništva prešla na poglobitev tega dela s tem, da olvori politično šolo, ki se bo vršila vsako nedeljo dopoldan, da jo bodo mogli obiskovati tudi sodrugi iz ljubljanske okolice.

Program te politične šole je sledeč: Uvod: Domen marksistične doktrine in vzgoje. — Kratek prolog k tvorini politične šole.

1. Zgodovina človeške družbe.

1. Primitivni komunizem in fevdalizem.
2. Karakteristika kapitalističnega družabnega reda.
3. Kapitalistični družabni red v prvi fazi.

slabšala. Radi tega Stefan Radič rajši beži v inozemstvo in se izogiba odprtega boja s Srbijo. Toda v politični situaciji, ki sem jo naznačil zgoraj, bi sodr. Marković najbrže lahko šel na prste tiste slovenske in hrvaške proletarce in proletarske intelektualce, ki bi glasovali za Balkansko federacijo. Mi nismo hrvaški in slovenski nacionalisti, kakor Marković zlobno podtika sodrugu Mbt, mi se nečemo zapreti v ozke meje svojih provinc, toda mi računamo z gospodarskimi fakti, s katerimi bo morala računati tudi proletarska država in nismo več sentimentalni, kakor je bila naša buržuazija in naše malomeščanstvo leta 1918/19. Mi nikakor ne moremo razumeti, zakaj bi morali biti rajši v skupni državi s Srbijo, Bosno in Hercegovino, Črno goro, Makedonijo, Bolgarijo, Grčijo in Rumunijo, kakor pa z Avstrijo, Ogrsko, Češko, Moravsko itd.

V tem slučaju mora torej sodr. Marković resno računati s tem, da bo dobil takle odgovor: »Gotovo, prijatelji, mi smo z vami, z vsem Balkanom, mi hočemo z vami v skupno federacijo, toda kot gospodarsko in tehnično mnogo slabši, pridite vi k nam, v srednjo Evropo! Vi rabite velike pomoči, da se uredite in organizirate v moderno gospodarsko življenje in te pomoči vam mi, Slovenci in Hrvatje, sami ne moremo nuditi. Za to je treba močnejših sil. Mi sami bi bili tudi v proletarski federaciji samo vaše žrtve, kakor smo danes žrtve radikalne Jugoslavije in bi morali gospodarsko in kulturno zaostajati, kakor se to danes godi.«

Ne samo sodr. Marković, temveč vsi srbijski sodrugi smatrajo za nekaj aksiom, da moramo v Balkansko federacijo kot Jugoslavijo. Tako si gotovo te federacije niso mislili oni, ki so jo ustanovili. To je zmotna naših sodrugov na jugu in čim prej se bodo

korigirali v tem vprašanju, tem bolje za našo skupno stvar.

Ko bi torej hoteli biti zlobni, bi sedaj obrnili Markovičovo ost, s katero zbada sodr. Mbt, proti Markoviću samemu in bi rekli: ne Mbt, temveč sodr. Marković je nacionalist v svojih izjavah. Toda mi smo daleč od tega in smo prepričani, da izvršajo te Markovičeve zmotne samo iz njegovega zelo površnega poznavanja naših gospodarskih in zgodovinskih razmer. To je sploh podedovani greh vseh naših srbskih sodrugov, da poznajo tako malo naše gospodarske in zgodovinske razmere in od tod tolike njihove politične napake. Oni gledajo na naše razmere in na bivšo Avstro-Ogrsko še vedno z naočali svoje bur-

* Sodr. Marković piše n. pr. v svoji brošuri »Nacionalno pitanje u svetlosti Marksizma« tako-le: »Madiari su potpali pod Avstriju u isto vreme kad Česi.« (Podpali?) Dalje: »Već prema samom načinu svoga postanka, mnogo nacionalne države (Avstro-Ugarska, Rusija) nose na sebi pečat imperializma.« (Nije je postala Avstro-Ogrska, niti Rusija na imperialističen način!) Dalje: »Hrvatska i slovenačka buržuazija imale bi interesa, da Srbija ostane čisto agrarna zemlja sa industrijom u povoju, kao što je bila pre rata...« (Teorija je čisto marksistična in velja za vse resnično kapitalistične države, kakor Anglesko, Francijo itd in njihove kolonije — toda ona ne velja za hrvaško in slovensko industrijo.) Da Marković pozna njeno strukturo, gotovo ne bi napsal kaj takega. Kaj naj bi naša industrija začela s tako Srbijo, kakoršna je bila pred vojno? Nji je gotov razvoj Srbije ravno nujno potreben, zato vidimo tudi n. pr. vse slovenske industrialne kroge v Pašičevem taboru, itd.

žuazije in zato jim nedostajajo fundamenta za razumevanje marksistke stvari pri nas.

Toda obrnimo se k vprašanju spora avtonomija ali federacija? Tu je napravil sodr. Marković gesto, ki se zdi njemu mogoče zelo spretna, toda ki nam ne imponira ravno preveč. Sodrugi Marković je uvidel, da mora reširati o svojem avtonomističnem stališču, toda ne napravi tega kot resen znanstvenik, ki se tudi včasih lahko zmoti, temveč kot advokat pred sodnijo, ko vidi, da bo izgubil svoj proces. On končno definira svoj avtonomizem, ki po njegovi definiciji skoro ni več avtonomizem in očita potem svojim kritikom, da oni tega niso storili. Neverjetno: sodr. Marković nam napiše celo knjigo o narodnostnem vprašanju in ne smatra za potrebno, da bi nam povedal, kaj si on predstavlja pod besedo »avtonomizem«, med tem ko se mu zdi neodpušljivi greh, da niso definirali federalizma v svojih par člankih svojega federalizma. On se zadovoljuje v svoji brošuri »Nacionalno pitanje u svetlosti marksizma« s tem, da nas opozori: »Po sebi se razume, da ne govorim o ozkih administrativnih avtonomijah, nego o širokih političnih avtonomijah, katerih atribucije bi morale v prvem redu odrediti sporazum Srbov, Hrvatov in Slovencev. Za razmejitev posameznih avtonomij oblasti je treba uveljaviti kot najvišji princip: ljudska volja, izražena s splošnim in svobodnim glasovanjem v vseh spornih slučajih.« Eto, to je vse, kar nam je povedal sodr. Marković o avtonomijah v svoji knjigi. In interesantno, da zahteva plebiscit za razmejitve in ne za

* Končno ni točna Markovičeva trditev, da ni noben federalist definiral svojega federalizma. Anin je precej jasno povedal v svojih člankih, kako si predstavlja Su-Do-Ba-Federacijo.

notranje kompetence avtonomnih oblasti Razmejitve? O, to bi bilo lepo delo! Posebno v Bosni in v Vojvodini! To bi bilo nove nacionalistične burje v Jugoslaviji! Marković ve prav dobro, da je izvor vseh naših nacionalističnih borb ekonomske narave — tako docira sam — in vendar misli, da je potrebna nekaka razmejitev med Hrvat in Srbi in menda tudi drugimi narodi, dasi bi bila taka razmejitev seveda popolnoma iluzorna.

Sodrugi Marković pa si je dovolil še eno advokatsko finto. On podčita (v brošuri »Ustavno pitanje i radnička klasa Jugoslavije« str. 53) svojim kritikom, da menda ne poznajo razlike med avtonomizmom in federalizmom in da morda mislijo, isto v federalizmu, kakor on o avtonomizmu. No, končno pa se pokaže (na str. 54), da si Marković sam ni dovolj na jasnem glede teh pojmov. Sodr. Marković piše:

»Teoretično govorjeno: ker razlika med avtonomistično in federalistično ureditvijo ni bistvena, ampak graduelna (stopnjevana), se federalistična ureditev lahko smatra kot avtonomistična, s sredobežno tendenco, dočim se avtonomistična ureditev lahko smatra kot federalistna, s sredoprilčno tendenco, ker ni nikakega kriterija za razlikovanje med tema dvema državama ureditvama.«

Tako? Ni nikakega kriterija? Po Markoviću avtonomistična ustava garantira vsem narodom »popolno ravnopravnost, ne postavljajoč pri tem med njimi nikakih nepotrebnih pregrad in ulemeljenih ovir na potu njihovega zlivanja v eno, najboljšo rešitev ustavnega vprašanja.«

(Konec prih.)

4. Razvoj kapitalizma.
5. Imperializem kot najvišja etapa kapitalizma.
6. Razpad kapitalizma.
- II. Boj za udeležitev socializma.
7. Pariška komuna.
8. Revolucija 1905.
9. Revolucija v srednji Evropi.
10. Sovjetski poskusi v srednji Evropi.
11. Ruska revolucija:
 - a) Meščanska revolucija.
 - b) Upostavlitev diktature proletariata.
 - c) Boj s kontrarevolucijo.
 - d) Nova gospodarska politika.
12. Doba transformacije.
 - a) Gospodarski predpogoji proletarske demokracije.
 - b) Organizacijske oblike in sistemi transformacijske periode.
 - c) Gospodarski problemi SSSR.
- III. Zgodovina in teorija proletarskega razrednega boja.
13. Zgodovina utopičnega socializma.
14. Zgodovina znanstvenega socializma.
15. Zgodovina 1. in 2. internacionale. (Predvojna doba.)
16. Zgodovina 2. in 1½ internacionale. (2+2½ = 0.)

17. III. internacionala. (Komintern.)
 18. Ideologija komintern.
 19. Anarkizem in sindikalizem.
 20. Gildovski socializem.
 21. Zgodovina krščansko-socialnega gibanja.
 22. Sistem krščanskega reformizma.
 - IV. Problemi socialne revolucije na zapadu.
 23. Meščanska in proletarska demokracija.
 24. Ofenziva kapitala.
 25. Ideologija internacionalnega fašizma.
 26. Razvoj internacionalnega fašizma.
 27. Enolna fronta proletariata.
 28. Zveza delavcev in kmetov:
 - a) Agrarni problem.
 - b) Nacionalni problem.
 29. Zadrugištvo.
 30. Strokovno gibanje.
 31. Efektivno stanje internacionalnih proletarskih sil.
- Predavalo bo več sodrugov, tako da se bo mogel vsak predavatelj temeljito pogledati v svojo stvarino in jo podati sodrugom v politični šoli.
- Za pojasnila se je obračati na pokrajinsko tajništvo NDSJ.

Mogočna akcija ljubljanske delavske mladine.

Eden najboljših shodov. — Bojevno razpoloženje vajencev. — »Ne maramo takih šol!« — Vajenci nastopajo na shodu. — »Proč z izkoriščanjem in terorjem!« — V januarju nobene pare več iz vajeniških žepov!

V sredo dne 19. decembra je bil dan ljubljanske delavske mladine. V gostih gručah je ob sedmih zvečer napolnila veliko dvorano Mesnega doma. Okrog 400 vajencev in vajenk je prišlo na svoj shod, da na njem izpregovori svojo besedo in stavi svoje zahteve. Shod je uspel tako, da so tudi odrasli sodrugi izjavljali: »Takega shoda že dolgo ni bilo v Ljubljani.«

V imenu Zveze neodvisnih strokovnih Organizacij je otvoril shod sodrug Hlebec, ki je ostal tudi predsednik. Podal je besedo kot prvemu govorniku 17 letnemu sodrugu Gorencu, brivskemu vajencu. Le-ta je ob živahnem prijetanju in navdušenju izvajal sledeče:

Oktober meseca smo imeli ljubljanski vajenci prvo demonstracijo in svoj prvi shod, na katerem smo zahtevali, da se nam otvorijo obrtno-nadaljevalne šole. Mogočno smo nastopili in naš nastop, naša akcija je uspela. Kapitalisti in njihovi služabniki so se pač zbal revolucione mladine in so začeli premišljevali, kaj storiti. In izmislili so si tako-le: vajence je treba potolažiti, zato jim otvorimo šole; da pa ne bo treba nam seči v žep in zmanjšati profil, naj pa vajenci sami plačujejo šole. Kar so sklenili, tako se je zgodilo. Začetkom decembra, ravno okrog svetega Miklavža (smeh), so nam dali šolo. Toda kakšna je ta šola? Ali smo mi vajenci zadovoljni z njo? Gromki protesti in klici vseh vajencev: »Mi nismo zadovoljni!« »Ne maramo takih šol!« Dovolj je, da gremo po osem do dvanajst in trinaest ur na dan za mojstra in fabrikanta in mu kupimo denar. Zato naj oni vzamejo iz svojih polnih žepov denar in naj oni plačujejo šole. (Tako je! Bravo!) Mi pa ne damo niti pare več! (Pravi! Niti pare več! doni po dvorani.) Z januarjem mesecem se neha tako stanje. Šola pa bomo vseeno obiskovali in v šolo naj takoj pridejo tudi vsi tisti, ki niso ničesar plačali. Šola je za vse vajence, zato vsi v njo! (Zivio!)

Ali državne oblasti, ki nimajo denarja za vajenske šole, pač pa za ministre, generale in kanone, so naredile še eno stvar, ki jo vajenci zahtevamo, da se odpravi. Šola se mora vršiti med delovnim časom in nedeljski ter sobotni in večerni pouk mora prenehati. (Tako je!) Sodrugi vajenci! Z bojem smo dosegli, da so se otvorile šole in z bojem bomo dosegli še več. Zato se stnimo in združimo in zakličimo:

Proč z nedeljskim poukom! Proč s plačevanjem šol! Proč z izkoriščanjem! Naj živi svoboda! (Zivio! Dolgotrajno odobravanje in navdušenje.)

Za s. Gorencem je dobil besedo s. Lemež, burno pozdravljen od vajencev. On je razložil delo občinskega kluba NDSJ za obrtno-nadaljevalne šole. Pozival je vajence, da vedno tako aktivno podpirajo delo občinskega kluba za vajeniške interese. Vajenci so z demon-

stracijo pred magistratom dosegli, da so se otvorile šole in na današnjem shodu morajo skleniti, da ne dajo vajenci nobene pare več za obrtno-nadaljevalne šole, ker to je dolžnost podjetnikov in države in ni zakona, ki bi mogel prisiliti vajence, da to plačujejo. Dokler država ne da, pa ima občina založiti. Če je stalo občino vsako meščansko dekle na liceju letnih 17.000 K, mora dati občina in država tem prej podporo za prepolne obrtno-nadaljevalne šole, da se bodo mogle vsaj malo približati razvojni stopnji vajeniških šol v modernih evropskih državah. Vajenci bodo ohranili to svojo prvo akcijo živo v spominu, vajenci se bodo s to svojo prvo akcijo vezbali za nadaljnje ležke boje, ki jih imajo še izvajati kot člani delavskega razreda s kapitalisti. Vsako iztirjevanje denarja od strani mojstrov na ta način, da bi odtrgovali vajencem njihov honorar, je nezakonito in ga treba spraviti pred obrtno sodišče. S. Lemež je bil večkrat burno pozdravljen med govorom in njegovim izvajanjem je sledilo burno ploskanje.

Zopet navdušeno pozdravljen se je pokazal na odru tretji govornik: vajenec s. Matul, ki je podal v svojem dobro zasnovanem govoru sledeče parole:

Mi vajenci ne bomo plačevali šol! Odstranili se mora nedeljski pouk in šola se ima vršiti med delovnim časom! Vajenci morajo sodelovati pri učnem načrtu. Vajenci zahtevajo ohranitev osemurnega delavnika in štirinajstidnevni plačani dopust vsako leto.

Svoj govor je končal s klicem: Zivio boj!, na kar je odmevalo iz vseh vajeniških gri: Zivio boj!

Ker je s. Matul predlagal v svojem referatu, da si vajenci izvolijo pet glavnih svojih zaupnikov in po vsakem razredu po dva zaupnika, se je prešlo na volitev petih zaupnikov, ki so se morali pokazati na odru, da jih vidijo vsi vajenci. Zaupniki so bili burno pozdravljeni.

Za s. Matulom se je oglasilo k besedi še več vajencev in s. Makuc, Vsi so podarjali, da morajo vajenci stati v strnjenih bojnih vrstah, da bo njihov boj uspešen. Ves čas je vladalo navdušenje, bojevito razpoloženje. Končno je prebral s. Matul dve resoluciji, ki so jih sprejeli vajenci z dvignjenjem rok, ploskanjem in živjo-klicanjem. Resoluciji se glasila:

1. resolucija.

Na javnem shodu Zveze neodvisnih organizacij v Mesnem domu dne 19. decembra 1923 zbrani vajenci in vajenke odločno protestirajo proti neutemeljeni ustavitvi mladinskega časopisa »Proletarska Mladina«, ki je vsikdar pogumno branil interese vajencev in vajenk ter zahtevajo, da se prepoved ukine. Nadalje konstatirajo, da se iste oblasti, ki prebirano skrbijo za izvajanje zakona o zaščiti države, ne brigajo za določbe zakona o zaščiti delavcev in da dajejo s tem možnost podjetnikom, da podaljšujejo protizakonito delovni čas, da vpeljujejo protizakonito

nočno delo, da ne spoštujejo določbe o zaščiti delavske mladine.

Na shodu zbrani vajenci in vajenke zahtevajo da se merodajne oblasti pobrigajo za izvedbo določil zakona o zaščiti delavcev, o dežjih zavetstvih, o higijskih pogojih za delo in določbe o pravici združevanja delavcev, katere določbe danes podjetniki gazijo brez da bi oblasti pazile na določbe in izvedbo teh delavsko-zaščitnih zakonov.

2. resolucija.

Na javnem shodu ZNSO v Mesnem domu dne 19. decembra 1923 zbrani delavci in delavke, vajenci in vajenke konstatirajo:

Da so se na priisk vajencev in vajenk po dolgi pavzi leos zopet otvorile v Ljubljani obrtno-nadaljevalne šole, da pa se merodajne državne in občinske oblasti niso ozirale na zahteve vajencev in vajenk, ki so jih stavili v resoluciji dne 21. oktobra 1923.

Z ozirom na to ponovno in z vsi odločnostjo zahtevajo zbrani vajenci in vajenke in njihovi starši:

1. Da se ukine šolnina za vajence in vajenke, katero morajo danes v obliki mesečnega prispevka od 80.50 Din plačevati vajenci ohraniti njihovi starši:

2. To šolnino naj plačujejo mojstri, podjetniki in industriji, ki imajo največji interes, da se vajenci čim bolj izobrazijo in tudi največjo korist od vajeniškega dela.

3. Pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah naj se vrši med delovnim časom, ker spada v učno dobo. Odklanjamo nedeljski pouk in pouk po delu, ker spada pouk k strokovni izobrazbi, katero si mora vajenec pridobiti med delom in ker pouk ob nedeljah in po delu skrajšuje odmor, kar tudi zabranjuje § 12. in 16. zakona o zaščiti delavstva.

4. Opozarjajo merodajne oblasti na dejstvo, da se po mnogih delavcih prelepava vajence in da se jim ne priznava pravic, katere predvideva zakon o zaščiti delavcev in zahtevamo, da se z vajenci človeško ravna.

5. Ponavljamo svojo zahtevo, da se v šolski odbor pritegne zastopnike organizacij in da se pristopi takoj k reorganizaciji in modernizaciji obrtno-nadaljevalnih šol.

6. Končno izjavljajo na shodu zbrani vajenci in vajenke, da ne bodo prenehali prej s svojo borbo, dokler ne dosežejo svojih upravičenih zahtev.

Ob zaključku shoda je odmevala dvorana od klicev: Zivela »Proletarska Mladina! Zivel boj! Nobene pare več! Zvižgalo se je mojstrom. To se je nadaljevalo pred Mesnim domom.

Gruče vajencev so se izgubljale v predmestja, pripravljene, da zopet nastopijo za izvajanje svojih pravic.

Proletarska mladina Ljubljane je s tem ponovno dokazala, da sme staviti delavski razred vsu nado v svojo mlado gardo, ki bo, prosta socialpatriotskih predsodkov, dvignila in osvežila čistost razrednega delavskega gibanja.

Mladina, naprej!

Dopisi.

Jesenice. — Proletarskim ženam v premislek ob novem letu. — Proletarci in proletarke moramo vseh 365 dni v letu ustvarjati bogastvo za liste, ki imajo na naš račun vseh 365 dni praznik; poleg tega moramo pa stradati in biti napol nagi in bosi. Bogatini so se o praznikih nasitili, dočim ko mnogo proletarskih družin ni imelo niti črnega kruha. Buržujkim otrokom je prinesel polno daril »Jezušček«, medtem ko naši otroci stradajo in zmrzujejo. Otroci rudarskih očetov jokajo žalostno v kolu, ker so morali iti njihovi očeti v daljni svet, ker jim »domovina« ni dala kruha. Nam je dovoljeno v tej domovini gladu giniti in pri tem zapeti »Lepa naša domovina...« Proletarska mati, pouči svoje otroke, kdo je temu vsemu kriv, povej jim, zakaj imajo vsega v izobilju tisti, ki nič ne delajo; povejte otrokom, da je to laž, kar pridiga fajmošter z lece, da je laka božja volja. Krivi smo tega v veliki meri sami, ker se premalo brigamo za svoje pravice. Žene, dolžnost vaša je, da se že enkrat začnete zavedati svoje dolžnosti in da stopite v proletarske vrste in da svojo deco vzamete iz klerikalnih in nacionalističnih organizacij. Organizirajte se v Nezavisni Delavski stranki Jugoslavije! To dvoje je vaša dolžnost ob novem letu.

Ljubljana. — Shod socialpatriotov. — Za predbožično nedeljo so sklicali ljubljanski socialpatrioti javen shod, da poročajo na njem o sklepu strankinega vodstva, da ostanejo še naprej metrese klerikalcev. Shod je bil izredno slabo obiskan, bilo je na njem tudi nekaj naših sodrugov. Kar je bilo socialpatriotov, so bili sami strankini, strokovni in konsumni nastavljenici, ki tvorijo danes »socialistično maso« v Sloveniji. Dr. Perič je govoril predvsem kot ljubljanski župan in ne kot socialist, potem je

povedal njihov občinski svetnik nekaj o sv. Florjani in končno je nastopil birokrat Svetek — čuje! — kot navaden socialistični vojak. Govoril je po svoji stari navadi demagoško o vsem mogočem: o državi, strokovnih organizacijah, bolniški blaginji, o teoriji, o Marksu in napadal komuniste, ker nočejo prevzeti odgovornosti za klerikalno protidelavsko politiko. Mož je dejal, kot da je naš občinski klub sploh opustil vse delo v občini. (Glej članek s. Lemež! Op. ur.) Ko se je oglasil s. Lemež, da bi na licu mesta dokazal laži gg. socialističnih vojakov, mu niso hoteli dati besede, češ da je že poldne. Mi smo pozvali na shodu NDSJ nje, da naj se oglasijo k besedi, pa se niso, ker so se zavedali, da smo mi govorili resnico. Na tem shodu nam »socialisti« niso dovolili odgovora, ker so vedeli, da bodo pred svojimi maloštevilnimi pristaši razkrinkani do kosti. Ali odgovor boste dobili, gospodje sodrugi! In tako se je končal ta slavni socialistični shod, ki je pokazal, da se socialistični dohtarji še držijo s tem, da lažejo svoje nastavljenice, dočim so jih delavske mase že davno zapustile.

Lepo in najbolj primerno
novoletno darilo
za vsakega je knjiga

IVAN VUK:

Pravljice iztoka

ki je pravkar izšla. Knjiga obsega 128 strani. Tisk in oprema knjige je okusna. Cena broširani brez poštne 10 Din, po pošti 12 Din 40 p več. Vezana 20 Din. — V knjigi je 11 mičnih povestih-pravljic z globoko vsebino in jih bo čital vsak z užitkom. — Po svoji opremi in po vsebini je knjiga kras vsake knjižnice, zato tudi najprimernejše darilo za Novo leto. — Nizka cena omogoča, da si jo naroči tudi lahko vsak, kdor ljubi lepo knjigo.

Naročite si takoj »PRAVLJICE IZ-TOKA« in vpošljite denar na naslov: TISKARNA »MERKUR«, Ljubljana, Gregorčičeva ulica št. 13. Dobiva se tudi v našem uredništvu.

Vsem sodrugom
in sodružicam želim
veselo novo leto!

JOŽE PREŠEREN

čevljar

Celovška cesta 82
Ljubljana VII.

V gostilniških prostorih
delavskega doma se letos
prvič priredi

SILVESTROV VEČER

Začetek ob 8. uri zvečer,
brez vstopnine.

Dnevni red: Igra, godba, ples,
šaljiva pošta, petje in domača
zabava. Sodrugi in sodružice,
pridite vsi.

Zadruga »ŽELEZNICARSKI DOM«
vabi tem potom svoje člane na

ČLANSKO ZBOROVANJE

ki se vrši dne 30. decembra t. l. ob 9. uri
dop. v prostorih »Del. Doma« v Ljubljani.

Vsled zvišanja zadrugnih deležev so nastala pri članih nesporazumevanja in je tako zborovanje neobhodno potrebno. Zato se vabijo vsi člani podpisane zadruga, da store svojo dolžnost in se zborovanja udeležijo.

Splošna Delavska Gospodarska
Zadruga r. z. z. o. z.,

»Železničarski dom« v Ljubljani.

Lasnik in izdajatelj Konzorcij.

Odgovorni urednik Anton Šušteršič.

Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.